

Bright Site!

Liite 1
Palvelutasovaatimukset
esimerkkiasemilla

Tampereen
kaupunkiseudun
lähijunaliikenteen
kehittäminen

Sisällys

Palvelutasovaatimukset	3
Minimipalvelutasotavoitteet	3
Esimerkkiasemien luokittelu	4
Laiturit	5
Lempäälä	6
Sääksjärvi, Tesoma, Ruutana ja Mänttä	7
Laiturivarusteet	8
Lempäälä	8
Sääksjärvi, Tesoma, Ruutana ja Mänttä	9
Esteettömät reitit ja valaistus	10
Lempäälä	10
Sääksjärvi, Tesoma, Ruutana ja Mänttä	10
Kiinteä opastus ja informaatio	11
Lempäälä	11
Sääksjärvi, Tesoma, Ruutana ja Mänttä	12
Ajantasainen matkustajainformaatio	13
Lempäälä	13
Sääksjärvi, Tesoma, Ruutana ja Mänttä	13
Liityntäpysäköinti	14
Lempäälä	14
Sääksjärvi, Tesoma, Ruutana ja Mänttä	15
Muut palvelutasotekijät	15

Palvelutasovaatimukset

Minimipalvelutasotavoitteet

Seuraavassa taulukossa 1 on esitetty yhteenveto aseman minimipalvelutasotavoitteista. Lisäksi taulukossa on esitetty harkinnanvaraisia toimenpiteitä, joilla palvelutasoa voidaan korottaa. Minimitavoitteet perustuvat Henkilöliikennepaikkojen kehittämissuunnitelmaan (Liikennevirasto 2014) sekä RATO:n suosituksiin ja YTE:n vaatimuksiin.

Taulukko 1. Yhteenveto aseman minimipalvelutasotavoitteista ja harkinnanvaraisia palvelutasoa korottavia tekijöitä.

Palvelutaso-tekijät	Palvelutasotavoitteet (minimivaatimukset ja harkinnan mukaan)	Vastuutaho	Ohjeistus
Laiturit	pituus 80 m, korkeus 550 mm, reunalaiturin leveys 3000 mm	Liikenne-virasto	YTE/RATO
Laiturivarusteet	pysäkkikatos (väh. 15 % ennakoidusta yhtäaikaisestä matkustajamäärästä tulee mahtua katokseen) vähintään 1 penkki, roska-astia ja kello <i>harkinnan mukaan: laiturikatos, odotushuone/tuulisuoja</i>	Liikenne-virasto	RATO, Henkilöliikennepaikkojen palvelutasotavoitteet (Liikennevirasto)
Esteettömät reitit	vähintään 1 esteetön reitti eri toimintojen välillä kulkureittien mitoitus (mm. portaat ja luiskat)	Liikenne-virasto/ Kunta/ alueen omistaja	YTE/RATO SuRaKu-ohjeet, tasoerot
Valaistus	laiturialueet, odotusalueet, kulkureitit ja pysäköintialueet	Liikenne-virasto/Kunta	YTE/RATO
Kiinteä opastus ja informaatio	aseman ja laitureiden nimikyltit, raidennumerot, aikataulukkaappi/-kehys, valaistut suuntaopasteet informaatio lipunmyynnistä esteettömän reitin opastus asema-alueella opastus asemalta pysäköintiin, liityntäliikenteeseen ja takseille opastus asemalle katuverkolta, päätieverkolta ja kävely/pyöräteiltä paikallisopastus (lähialuekartta) informaatio taksien tilaamisesta <i>harkinnan mukaan: sektorointiopasteet/pysähtymispaikan merkitseminen, informaatio liityntäliikenteen aikatauluista</i>	Liikenne-virasto Kunta/ ELY-keskus Liikenne-virasto Liikenne-virasto /Kunta/ELY-keskus	YTE/ Liikenneviraston ohjeet
Ajantasainen matkustaja-informaatio	kuulutukset <i>harkinnan mukaan: raidenäyttö ja koontinäyttö</i>	Liikenne-virasto	YTE/ Liikenneviraston ohjeet
Liityntäpysäköinti	Paikkamäärien toteutuksessa huomioitava aseman ominaispiirteet ja paikkatarve. - Minimivaatimus: 5 henkilöautopaikkaa, 10 polkupyöräpaikkaa, runkolukittavat pyörätelineet ja katettu pyöräpysäköinti	Kunta/ ELY-keskus/ alueen omistaja	Henkilöliikennepaikkojen palvelutasotavoitteet (Liikennevirasto)
Muut	kunnossapito ja vartiointi <i>harkinnan mukaan: asemat palvelut</i>	Liikenne-virasto /Kunta/alueen omistaja	Liikenneviraston ohjeet

Kuvassa 1 on esitetty Karkun aseman laiturivarusteita.

Kuva 1. Karkun asemalla oleva pysäkkikatos, esteetön penkki ja roska-astia (Liikennevirasto 2010).

Esimerkkiasemien luokittelu

Rautateiden henkilöliikennepaikkojen kehittämissuunnitelman (Liikennevirasto 2014) mukaan kaukoliikenteessä on kolme kaukoliikenteen asemaluokkaa:

1. Matkakeskukset ja muut merkittävät risteysasemat

Matkustajamäärä yli 250 000 vuodessa.

Nykyiset ja tulevat matkakeskukset ja muut valtakunnallisesti merkittävät risteysasemat.

2. Keskisuuret asemat

2a. Vaihto- ja risteysasemat

Keskisuuret asemat, joissa on junanvaihtomahdollisuus ja sellaiset risteysasemat, jotka eivät kuulu 1. luokkaan.

2b. Muut asemat

Matkustajamääriltään keskisuuret asemat, vähintään 50 000 matkaa/vuosi. Tavoitteena on liittää luokkaan alueellisesti merkittäviä asemia, vaikka matkustajamäärä ei olisikaan valtakunnan kärkitasoa.

3. Vähäliikenteiset asemat

Matkustajamääriltään vähäliikenteiset asemat ja seisakkeet, enintään 50 000 matkaa/vuosi. Tässä luokassa ovat ne kaukoliikenneasemat, jotka eivät kuulu yllä oleviin luokkiin.

Palvelutasotavoitteet eroavat melko vähän kaukoliikenteen ja lähiliikenteen eri luokkien välillä. Verrattaessa kaukoliikenteen 3. luokan tavoitteita muihin luokkiin, voidaan todeta korkeampia palvelutasotavoitteita joissakin muissa luokissa seuraavien tekijöiden osalta:

- Laiturit: laituripituudet
- Laiturivarusteet: laiturikatos, odotushuone/tuulisuoja ja penkkien etäisyys toisistaan
- Esteettömät reitit: ääniopasteet ja kohokuvioidut kartat (harkinnan mukaan)
- Kiinteä opastus ja informaatio: sektorointiopasteet/pysähtymispaikan merkitseminen
- Ajantasainen matkustajainformaatio: raidenäyttö, näyttötaulu (koontinäyttö), sähköinen interaktiivinen näyttö (harkinnan mukaan)
- Liityntäpysäköinti: autojen ja pyörien paikkamäärät

Tässä työssä olevien esimerkkiasemien luokittelussa on käytetty lähtökohtana edellä esitettyä kaukoliikenteen luokittelua, sillä Rautateiden henkilöliikennepaikkojen kehittämissuunnitelman lähiliikenteen luokittelu koskee Helsingin seudun lähijunaliikennettä, jossa matkustajamäärät ovat merkittävästi suuremmat kuin tässä työssä tarkastellulla alueella. Asemien liikennöinti Tampereen kaupunkiseudulla tulee kuitenkin olemaan uudentyypistä, jolloin palvelutason osalta voidaan joissain tilanteissa hyödyntää myös lähiliikenteen luokittelua. Lopullisessa toteutuksessa on kuitenkin tärkeää huomioida kunkin aseman ominaispiirteet.

Tällä perusteella esimerkkiasemat luokiteltiin seuraavasti:

- Lempäälä: kaukoliikenteen 2b. luokka, joka on olemassa olevan aseman nykyinen luokka
- Sääksjärvi: kaukoliikenteen 3. luokka (vertailukohde Viialan asema)
- Tesoma: kaukoliikenteen 3. luokka (vertailukohde Karkun asema)
- Ruutana: kaukoliikenteen 3. luokka (vertailukohde Oriveden keskustan asema)
- Mänttä: kaukoliikenteen 3. luokka (vertailukohde Oriveden keskustan asema).

Sääksjärven, Tesoman, Ruutanan ja Mäntän asemien luokituksessa ja palvelutason vähimmäisvaatimusten määrittelyssä on tarkasteltu samoilla rataosuuksilla olevia asemia, joiden kautta liikennöivät samat junat (vertailukohdeasemat).

Laiturit

Laiturialueiden palvelusovaitimukset perustuvat RATO:n suositukseen. RATO antaa suositukset mm. laitureiden ja niiden vaara-alueiden mitoituksista, rakenteista, kantavuudesta, perustuksista, suojarakenteista ja merkeistä. RATO:n mukaan henkilökaukoliikenteessä standardoitu laituripituus on 350 m. Lähiliikennealueen ulkopuolisessa paikallisliikenteessä laituripituudeksi voidaan valita 80 m, 120 m tai 250 m.

Rautateiden henkilöliikennepaikkojen kehittämissuunnitelmassa tehdyn palvelusovaimäärityksen perusteella eri asemaluokkiin kuuluvilla asemilla ovat laitureiden minimivelvoitteet poikkeavat hieman toisistaan.

Lempäälä

Lempäälässä on 2 reunalaituria. Seuraavassa taulukossa 2 on esitetty Laitureiden palvelutasotavoitteet kaukoliikenteen 2. luokalle, Lempäälän aseman laitureiden nykytilanne ja palvelutasotavoitteiden täytyminen.

Taulukko 2. Kaukoliikenteen 2. luokan laitureita koskevat palvelutasotavoitteet, Lempäälän aseman laitureiden nykytilanne ja palvelutasotavoitteiden täytyminen.

Laiturit	pituus (m)	korkeus (mm)	leveys min (mm) reunalaituri	Materiaali
Kauko 2	80, 120 tai 250	550	3 000	asfaltti tai kiveys
Lempäälä nykytila	170 (laituri 1, raide 1) / 170 (laituri 2, raide 3)	550 / 550	5 000 (laituri 1) / 4 500 (laituri 2)	asfaltti
Lempäälä minimivaatimusten täytyminen	minimivaatimukset täyttyvät			

luku / luku: esittää lukuarvot eri laitureilla (esim. laiturit 1 / laiturit 2)

Lempäälän laiturien palvelutaso ylittää vähimmäisvaatimukset. Lisäksi vuonna 2010 tehdyn aseman tarkastelun perusteella laitureitten taso on kohtuullinen.

Sääksjärvi, Tesoma, Ruutana ja Mänttä

Tässä on esitetty laitureita koskevat palvelutasotavoitteet Sääksjärven, Tesoman, Ruutanan ja Mäntän asemille sillä oletuksella, että asemilla tulisi olemaan reunalaiturit, kuten samoilla rataosuuksilla olevilla vertailuasemilla. Asemien laitureiden lopullisessa toteutuksessa tulee kuitenkin huomioida mm. tarvittavien raiteiden määrä, liikennöintitarpeet ja paikalliset olosuhteet.

Seuraavassa taulukossa 3 on esitetty laitureiden pituuden, korkeuden ja leveyden palvelutasotavoitteet kaukoliikenteen 3. luokalle, vertailuasemille sekä tarkasteltaville asemille Sääksjärvelle, Tesomalle, Ruutanolle ja Mäntälle. Laitureiden materiaalina tulisi olla asfaltti tai kiveys.

Taulukko 3. Kaukoliikenteen 3. luokan laitureita koskevat palvelutasotavoitteet, vertailukohdeasemien nykytilanne ja palvelutasotavoitteet Sääksjärven, Tesoman, Ruutanan ja Mäntän asemille.

Laiturit		pituus (m)	korkeus (m)	leveys min (mm) reunalaituri
Kauko 3		80, 120 tai 250	550	3 000
Sääksjärvi	Vertailukohde Viiala	170	550	5 000
	Sääksjärvi minimivaatimukset	170*	550	3 000
Tesoma	Vertailukohde Karkku	250	550	4 000
	Tesoma minimivaatimukset	250*	550	3 000
Ruutana ja Mänttä	Vertailukohde Orivesi keskusta	80	550	3 500
	Ruutana ja Mänttä minimivaatimukset	80*	550	3 000

**vertailukohdeasemien perusteella. Laituripituuden lopullisessa määrittelyssä on huomioitava asemalla pysähtyvien junien pituus.*

Esimerkiksi Tesoman aseman osalta on tässä esitetty yhtä pitkien laitureiden toteuttamista kuin vertailuasema Karkussa. Laituripituuksien tarkemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa tulee kuitenkin huomioida asemilla pysähtyvien junien maksimipituus.

Laiturivarusteet

Laiturivarusteet tulisi toteuttaa RATO:n suositusten mukaan asemien ominaisuudet huomioiden. Esimerkiksi asemilla olevien katosten koko ja sijoittelu riippuu aseman koosta ja muista aseman ominaispiirteistä. Vähäliikenteisille asemille suositellaan pysäkkikatoksia ja muille asemille laiturikatoksia. RATO antaa suositukset esimerkiksi laiturikatosten, odotushuoneiden, pysäkkikatosten ja penkkien mitoitusta, ominaisuuksia ja materiaaleja koskien. Toteutuksissa tulisi huomioida mahdollisen asemarakennuksen odotustilat. Asemalla olevien penkkien tulisi olla esteettömiä ja käsinojallisia.

Lempäälä

Seuraavassa taulukossa 4 on esitetty Kaukoliikenteen 2. luokan palvelutasotavoitteet laiturivarusteille, Lempäälän aseman nykyinen laiturivarustus ja palvelutasotavoitteiden täytyminen.

Taulukko 4. Kaukoliikenteen 2. luokan laiturivarusteita koskevat palvelutasotavoitteet, Lempäälän aseman laiturivarusteiden nykytilanne ja palvelutasotavoitteiden täytyminen.

Laiturivarusteet	laituri- katos	odotushuone / tuulisuoja	pysäkkikatos	penkki	roska- astiat	kello
Kauko 2	o	o	x *	< 50 m välein	x	x
Lempäälä nykytila	ei	sateen/tuulen suoja on	2 x bussikatostyyppinen molemmilla laitureilla	5 (laituri 1) / 4 (laituri 3)	1 / 1	x
Lempäälä minimi- vaatimusten täytyminen	ok	ok	ok (varmistettava, että väh. 15 % ennakoidusta yhtäaikaisesta matkustajamäärästä mahtuu katokseen	ok	ok	x

x = pakollinen o = harkinnan mukaan ok = minimivaatimukset täyttyvät

* vähintään 15 % ennakoidusta yhtäaikaisesta matkustajamäärästä mahtuu katokseen

luku / luku: esittää lukuarvot eri laitureilla (esim. laitur 1 / laitur 2)

Lempäälän laiturivarusteet täyttävät minimivaatimukset penkkien välisiä etäisyyksiä lukuun ottamatta. Myös pysäkkikatoksen osalta tulisi tarkistaa, että vähintään 15 % ennakoidusta yhtäaikaisesta matkustajamäärästä mahtuu katokseen. Mikäli tarvetta on, voidaan pohtia myös laiturikatoksen tarpeellisuutta.

Vuonna 2010 tehdyn kartoituksen perusteella kalusteita (istuimet, katokset, roska-astiat) voisi olla kummallakin laiturilla enemmän. Laiturikatosten ja sääsuojien osalta on puolestaan todettu, että niiden värit ja kontrastit eivät erotu riittävästi. Vuonna 2015 tehdyllä asemakäynnillä todettiin, että molemmille laitureille on lisätty penkkejä, jolloin minimivaatimukset täyttyvät. Katoksia tai roska-astioita ei ole lisätty eikä katosten väriä tai kontrastia ole parannettu.

Sääksjärvi, Tesoma, Ruutana ja Mänttä

Sääksjärven, Tesoman, Ruutanan ja Mäntän asemien laiturivarusteiden minimivaatimukset tulevat kaukoliikenteen 3. luokalle asetetuista vaatimuksista. Vertailun vuoksi on tarkasteltu vertailuasemien asemavarusteita. Seuraavassa taulukossa 5 on esitetty laiturivarusteiden palvelutasotavoitteet kaukoliikenteen 3. luokalle, vertailuasemille sekä tarkasteltaville asemille Sääksjärvelle, Tesomalle, Ruutanalle ja Mäntälle.

Taulukko 5. Kaukoliikenteen 3. luokan laiturivarusteita koskevat palvelutasotavoitteet, vertailukohdeasemien nykytilanne ja palvelutasotavoitteet Sääksjärven, Tesoman, Ruutanan ja Mäntän asemille.

Laiturivarusteet		laituri- katos	odotushuone / tuulisuoja	pysäkkikatos	penkki	roska- astiat	kello
Kauko 3				X*	väh. 1 kpl	X	X
Sääks- järvi	Vertailukohde Viiala	ei	sateen/tuulen suoja on	bussipysäkki- katos	1/1	1/1	ei tietoa
	Sääksjärvi minimivaatimukset			X*	väh. 1 kpl	X	X
Tesoma	Vertailukohde Karkku	ei	sateen/tuulen suoja on	bussipysäkki- katos	2		ei tietoa
	Tesoma minimivaatimukset			X*	väh. 1 kpl	X	X
Ruutana ja Mänttä	Vertailukohde Orivesi keskusta	ei	sateen/tuulen suoja on	bussipysäkki- katos	2		ei tietoa
	Ruutana ja Mänttä minimivaatimukset			X*	väh. 1 kpl	X	X

X=pakollinen

* vähintään 15 % ennakoidusta yhtäaikaisesta matkustajamäärästä mahtuu katokseen luku/luku: esittää lukuarvot eri laitureilla (esim. laiturin 1 / laiturin 2)

Mikäli asemalle tulee reaaliaikanäyttöjä, on niissä kello.

Esteettömät reitit ja valaistus

Esteetöntä reittiä ja valaistusta koskevat palvelutasotavoitteet tulevat pitkälti valmiiksi määrättyinä YTE:stä ja RATO:sta. Esteetön reitti on reitti, jota kaikki liikuntarajoitteiset henkilöt voivat kulkea vapaasti. RATO:ssa on määritelty mitä liikuntarajoitteinen tarkoittaa. Esteettömästä reitistä on rakennettava lyhin käytännöllinen.

Uusilla Sääksjärven, Tesoman, Ruutanan ja Mäntän asemilla kulku laiturille tulee toteuttaa YTE:n vaatimukset ja RATO:n suositukset huomioiden. Olemassa olevien asemien, kuten Lempäälän osalta tulee pitkällä tähtäimellä pyrkiä RATO:n ja YTE:n määrittelyihin ja esimerkiksi aseman perusparannustoimenpiteiden yhteydessä huomioida määrittelyt.

Kaukoliikenteen 2. ja 3. luokan asemilla tulee olla esteettömiä reittejä ja valaistus laiturialueella, odotusalueilla, kulkureiteillä ja pysäköintialueilla. RATO antaa tarkemmat suositukset esimerkiksi valaistusvoimakkuuteen liittyen.

Asema-alueella on oltava vähintään yksi esteetön reitti tiettyjen toimintojen välillä, joita ovat mm. reitit liityntäpysäköinnin, liityntäliikenteen, odotusalueiden, laitureiden, neuvonnan ja lipunmyynnin välillä. Esteettömän reitin tulee aina olla lyhin käytännöllinen reitti.

RATO antaa suositukset mm.

- reittien, ovien, portaiden, luiskien, lastenvaunuluiskien, käsijohteiden ja hissien mitoituksista, rakenteista ja sijoittamisesta
- sadevesikourujen sijoittamisesta
- keinoista, joilla esteettömistä reiteistä tiedotetaan heikkonäköisille henkilöille

Minimivaatimusten lisäksi on mahdollista tehdä minimitason ylittäviä esteettömyyttä edistäviä ratkaisuja, kuten tarjota ääniopasteita ja kohokuviointia.

Lempäälä

Lempäälän aseman reiteissä on vuonna 2010 tehdyn aseman tarkastelun perusteella merkittäviä esteettömyyspuutteita. Raiteille ja alikulkuun johtavat luiskat osin liian jyrkkiä, alikulku liian kapea ja esteetön reitti laitureiden välillä pitkä ja vaikeasti hahmotettavissa. Reitit laiturien välillä eivät ole loogiset ja erityisesti kulku Lemponkadun alikulusta (ainoa reitti laiturien välillä) on hankala liikuntaesteiselle. Esteettömän reitin opastus Lemponkadun alikulun kautta raiteelle 1 puuttuu, eikä reittiä ole helppo hahmottaa. Raide 1 sijaitsee muutenkin rakennuksen takana ikään kuin piilossa. Kulku pysäköintialueelta raiteelle 3 on hankala erityisesti liikuntaesteiselle. Vuonna 2015 tehdyllä asemakäynnillä todettiin, että esteettömän reitin opastusta ei ole muutettu vuoden 2010 jälkeen. Laiturille 3 johtavaan pitkään kevyen liikenteen luiskaan on lisätty yksi penkki.

Lempäälän aseman esteettömyyttä tulisi parantaa saattamalla aseman reitit vähintään minimivaatimusten mukaiseksi.

Sääksjärvi, Tesoma, Ruutana ja Mänttä

Sääksjärven, Tesoman, Ruutanan ja Mäntän uudet asemat tulee toteuttaa YTE:n ja RATO:n määrittelyt huomioiden.

Kiinteä opastus ja informaatio

Liikenneviraston ohjeet määrittelevät opastuksen ja informaation antamisen peruseriaatteita mm. siltä osin millä tavoin informaatio tulee antaa. Määrittelyt on huomioitava erityisesti uusia asemia toteutettaessa.

Seuraavassa esitetyt palvelutasotavoitteet pohjautuvat Henkilöliikennepaikkojen kehittämiselvityksessä (Liikennevirasto 2014) määriteltyihin tavoitteisiin, jotka koskivat sitä, mitä tulee opastaa ja mistä tulee antaa tietoa.

Lisäksi RATO antaa suositukset opastuksen tarkemmasta toteuttamisesta eli esimerkiksi siitä, miten opasteet ja informaatio on sijoitettava ja mistä asioista ja millä tavoin on tiedotettava.

Lempäälä

Taulukossa 6 on esitetty kaukoliikenteen 2. luokan palvelutasotavoitteet kiinteälle opastukselle ja informaatiolle, Lempäälän aseman nykytilanne ja minimivaatimusten täyttyminen.

Taulukko 6. Kaukoliikenteen 2. luokan kiinteää opastusta ja informaatiota koskevat palvelutasotavoitteet, Lempäälän aseman nykytilanne ja palvelutasotavoitteiden täyttyminen.

Kiinteä opastus ja informaatio	Kauko 2	Lempäälä nykytila	Lempäälä minimivaatimusten täyttyminen	Vastuutaho
aseman ja laitureiden nimikyltit	x	on	ok	Liikennevirasto
raidenumerot	x	on	ok	Liikennevirasto
aikataulukkaappi/-kehys	x	on	ok	Liikennevirasto
valaistut suuntaopasteet	x	on	ok	Liikennevirasto
sektorointiopasteet / pysähtymispaikan merkitseminen	x	puuttuu	ei täyty	Liikennevirasto
informaatio lipunmyynnistä	x	ei koske		Liikennevirasto
esteettömän reitin opastus	x	puutteellinen	ei täyty	Liikennevirasto
opastus asemalta pysäköintiin	x	puutteellinen	ei täyty	Liikennevirasto
opastus asemalta liityntäliikenteeseen	x	puutteellinen	ei täyty	Liikennevirasto
opastus asemalta takseille	x	puutteellinen	ei täyty	Liikennevirasto
opastus asemalle katuverkolta*	x	puutteellinen	ei täyty	Kunta/ELY
opastus asemalle päätieverkolta ja kävely/pyöräteiltä	x	puutteellinen	ei täyty	Kunta/ELY
paikallisopastus (lähialuekartta)	x	puuttuu	ei täyty	Kunta/ELY
informaatio taksien tilaamisesta	x	puuttuu	ei täyty	Kunta/ELY
informaatio liityntäliikenteen aikatauluista	#	puuttuu	ok	Kunta/ELY
informaatio liityntäpysäköintipaikkatarpeesta		puuttuu	ok	Kunta/ELY

* myös liityntäpysäköintiin ja pyöräpysäköintiin

x pakollinen / vahvasti suositeltu

ok = minimivaatimukset täyttyvät

suositus, mikäli tietoa saatavilla ja esittämiselle varattu paikka (ajantasaista mikäli mahdollista)

Vuonna 2010 tehdyn aseman tarkastelun perusteella Lempäälän aseman kiinteässä opastuksessa ja informaatiossa on puutteita. Tarkastelun perusteella opastus on aikatauluja lukuun ottamatta olematonta. Esimerkiksi opastus bussipysäkillä, taksiasemalla, liityntäpysäköintiin ja lähialueen kohteisiin puuttuu. Lähialueesta ei ole karttaa, eikä asemalla esitetä aseman kunnossapitäjän tai hätäkeskuksen numeroa eikä anneta tietoa kameravalvonnasta. Lisäksi olemassa olevien

opasteiden tekstin koko on arvioitu liian pieneksi (alle 10 mm opasteissa, joiden välittömään läheisyyteen voi päästä). Myös sektorointiopasteet puuttuvat.

Myös opastus lähialueelta asemalle on arvioitu 2010 tehdyn tarkastelun perusteella puutteelliseksi. Esimerkiksi autoilijan opastus pysäköintialueelle on heikko. Myös opasteet laitureille puuttuvat. Vuonna 2015 tehdyssä aseman tarkastelussa todettiin, että Lemponkadun alikulkuun, laitureille johtavien portaikkojen alapäähän, on lisätty valaistut opasteet laitureille. Myös samojen portaikkojen yläpäähän molemmille laitureille on lisätty valaistut opasteet alikulkuun.

Sääksjärvi, Tesoma, Ruutana ja Mänttä

Sääksjärven, Tesoman, Ruutanan ja Mäntän asemilla tulisi toteuttaa kiinteä opastus ja informaatio kaukoliikenteen 3. luokan palvelutasotavoitteiden mukaisesti (taulukko 7).

Taulukko 7. Kaukoliikenteen 3. luokan kiinteää opastusta ja informaatiota koskevat palvelutasotavoitteet.

Kiinteä opastus ja informaatio	Kauko 3	Vastuutaho
aseman ja laitureiden nimikyltit	x	Liikennevirasto
raidenumerot	x	Liikennevirasto
aikataulukkaappi/-kehys	x	Liikennevirasto
valaistut suuntaopasteet	x	Liikennevirasto
sektorointiopasteet / pysähtymispaikan merkitseminen	o**	Liikennevirasto
informaatio lipunmyynnistä	x	Liikennevirasto
esteettömän reitin opastus	x	Liikennevirasto
opastus asemalta pysäköintiin	x	Liikennevirasto
opastus asemalta liityntäliikenteeseen	x	Liikennevirasto
opastus asemalta takseille	x	Liikennevirasto
opastus asemalle katuverkolta*	x	Kunta/ELY
opastus asemalle päätieverkolta ja kävely/pyöräteiltä	x	Kunta/ELY
paikallisopastus (lähialuekartta)	x	Kunta/ELY
informaatio taksien tilaamisesta	x	Kunta/ELY
informaatio liityntäliikenteen aikatauluista	#	Kunta/ELY
informaatio liityntäpysäköintipaikkatarpeesta		Kunta/ELY

* myös liityntäpysäköintiin ja pyöräpysäköintiin

** tarvitaan, mikäli vaunukokoonpanotiedot ja raidenäyttö

x pakollinen / vahvasti suositeltu o harkinnan mukaan

suositus, mikäli tietoa saatavilla ja esittämiselle varattu paikka (ajantasaista mikäli mahdollista)

Ajantasainen matkustajainformaatio

Matkustaja tarvitsee opastusta ja informaatiota matkan eri vaiheissa. Tässä käsitelty ajantasainen matkustajainformaatio keskittyy asemilla tarjottavaan informaatioon. Ajantasaisen matkustajainformaation tarjoamismahdollisuudet kehittyvät jatkuvasti sekä asemilla että matkustajien omiin päätelaitteisiin, mikä tulee varmasti jossain vaiheessa muuttamaan myös palvelutasotavoitteita. Huomioitavaa on, että matkustajien omat päätelaitteet mahdollistavat informaation tarjoamisen aseman koosta riippuen.

Lempäälä

Seuraavassa taulukossa 8 on esitetty kaukoliikenteen 2. luokan palvelutasotavoitteet ajantasaiselle informaatiolle, Lempäälän aseman nykytilanne ja minimivaatimusten täytyminen.

Taulukko 8. Kaukoliikenteen 2. luokan ajantasaista matkustajainformaatiota koskevat palvelutasotavoitteet, Lempäälän aseman nykytilanne ja palvelutasotavoitteiden täytyminen.

Ajantasainen informaatio	raidenäyttö*	näyttötaulu (koontinäyttö)**	kuulutukset***	sähköinen interaktiivinen näyttö
Kauko 2	x	o	x	
Lempäälä nykytila	x	ei	x	
Lempäälä minimivaatimusten täytyminen	minimivaatimukset täyttyvät			

x = pakollinen, o = harkinnan mukaan

* tietoa seuraavasta junasta, raiteiden määrä vaikuttaa tarpeeseen

** tietoa useista junista, määrä ja koko riippuu aseman ominaispiirteistä

*** automaattiset ja manuaaliset

Ajantasaisen matkustajainformaation minimivaatimukset täyttyvät Lempäälän asemalla.

Sääksjärvi, Tesoma, Ruutana ja Mänttä

Sääksjärven, Tesoman, Ruutanan ja Mäntän asemilla tulisi toteuttaa ajantasainen matkustajainformaatio kaukoliikenteen 3. luokan palvelutasotavoitteiden mukaisesti (taulukko 9).

Taulukko 9. Kaukoliikenteen 3. luokan ajantasaista matkustajainformaatiota koskevat palvelutasotavoitteet.

Ajantasainen informaatio	raidenäyttö*	näyttötaulu (koontinäyttö)**	kuulutukset***	sähköinen interaktiivinen näyttö
Kauko 3	o+		x	

x = pakollinen, o = harkinnan mukaan, o+ = pakollinen, jos aseman ohitus > 160 km/h

* tietoa seuraavasta junasta, raiteiden määrä vaikuttaa tarpeeseen

** tietoa useista junista, määrä ja koko riippuu aseman ominaispiirteistä

*** automaattiset ja manuaaliset

Liityntäpysäköinti

Liityntäpysäköinnin osalta on tärkeää huomioida aseman ja sen ympäristön ominaisuudet kuten kaupunkirakenne ja aseman saavutettavuus ja sitä kautta nousevat liityntäpysäköintitarpeet. Tarkastelluille asemille on tässä asetettu minimitavoitteet kaukoliikenteen palvelutasotavoitteiden mukaan, mutta myös lähiliikenteen palvelutasotavoitteet on hyvä tunnistaa lopullista toteutusta mietittäessä. Määrällisten tavoitteiden sijaan tulisi huomioida myös laadulliset tekijät. RATO antaa suosituksia mm. liityntäpysäköintipaikkojen etäisyyksille asemasta. Lisäksi invapysäköintipaikkojen toteutus tulee varmistaa. RATO antaa tähän liittyen mitoitussuosituksia. Myös takseille on varattava pysähtymistila vähintään noutoliikennettä varten.

Liityntäpysäköinnin tavoitepaikkamäärän arviointia tulee tehdä jatkuvaluontoisesti paikkamäärän ja sen käytön seurannan perusteella. Paikkojen käyttöä tulee seurata Kaukoliikenteen 2. luokan asemilla 2 vuoden ja 3. luokan asemilla 3 vuoden välein. Paikkamäärää tulee lisätä 20 %, kun käyttöaste ylittää pysyvästi 80 %.

Lopullisessa liityntäpysäköinnin toteutuksessa on minimivaatimusten lisäksi tärkeää huomioida aseman ominaispiirteet. Esimerkiksi Joukkoliikenteen vaihtopaikat ja liityntäpysäköinti Pirkanmaalla kehittämissuunnitelmassa (Pirkanmaan liitto 2014) liityntäpysäköintialueita on tyypitelty. Kehittämissuunnitelman mukaan tässä tarkastelluista asemista Lempäälä ja Sääksjärvi ovat seudullisesti merkittäviä liityntäpysäköintialueita. Tesoma ja Ruutana on määritelty paikallisesti merkittäviksi liityntäpysäköintialueiksi, ja Mänttä pienimuotoiseksi liityntäpysäköintialueeksi, jonka rooli tosin korostuu, jos raideliikenne kehittyy. Seudullisesti merkittävillä alueilla liityntäpysäköinnin kokoluokaksi kehittämissuunnitelmassa osoitetaan 50–300 autopaikkaa, paikallisesti merkittävällä 20–100 autopaikkaa ja pienimuotoisilla 5 – 30 autopaikkaa. Seudullisesti ja paikallisesti merkittävillä asemilla esitetään runsaasti pyöräpaikkoja.

Lempäälä

Taulukossa 10 on esitetty kaukoliikenteen 2. luokan palvelutasotavoitteet liityntäpysäköinnille, Lempäälän aseman nykytilanne ja minimivaatimusten täyttyminen.

Taulukko 10. Kaukoliikenteen 2. luokan liityntäpysäköintiä koskevat palvelutasotavoitteet, Lempäälän aseman nykytilanne ja palvelutasotavoitteiden täyttyminen.

Liityntäpysäköinti	Kauko 2	Lempäälä nykytila	Lempäälä minimivaatimusten täyttyminen
henkilöautojen minimipaikkamäärä	10	23	ok
polkupyörien minimipaikkamäärä	10	18	ok
runkolukittavat pyörätelineet	x	40 %	ok
minimipaikkamäärälle katettu pyöräpysäköinti	x	puuttuu	ei täyty

x = pakollinen, ok = minimivaatimukset täyttyvät

Lempäälän asemalla tarjottu henkilöautopaikkamäärä on kattaa myös lähiliikenteen 2. luokan palvelutasotavoitteet, jonka mukaan autopaikkoja tulee olla 15 kpl. Lempäälän asemalla olevat autopaikat ovat ilmaisia. Saattopaikkoja tai invapaikkoja ei ole merkitty erikseen. Ainoa merkitty invapaikka asemaympäristössä on aseman vieressä olevan virastokeskuksen takana.

Pyöräpaikoilla on kestopäälyste ja valaistus. Jotta minimivaatimukset täyttyisivät, tulisi vähintään 10 paikalle tarjota katettu pyöräpysäköinti.

Sääksjärvi, Tesoma, Ruutana ja Mänttä

Sääksjärven, Tesoman, Ruutanan ja Mäntän asemilla tulisi toteuttaa liityntäpysäköinti kaukoliikenteen 3. luokan palvelutasotavoitteiden mukaisesti (taulukko 11).

Taulukko 11. Kaukoliikenteen 3. luokan liityntäpysäköintiä koskevat palvelutasotavoitteet.

Liityntäpysäköinti	Kauko 3
henkilöautojen minimipaikkamäärä	5
polkupyörien minimipaikkamäärä	10
runkolukittavat pyörätelineet	x
minimipaikkamäärälle katettu pyöräpysäköinti	x

x = pakollinen

Vertailun vuoksi todettakoon, että lähiliikenteen 3. luokan palvelutasotavoitteissa henkilöautojen minimipaikkamäärä on 10 paikkaa.

Muut palvelusotekijät

Liityntäliikenne

Palvelusotamäärityksissä asetetaan tavoitteet reitin ja opastuksen toteutuksesta liityntäliikenteen pysäkeille. Tavoitteet on esitetty kohdissa esteettömät reitit ja valaistus sekä kiinteä opastus ja informaatio. Liityntäliikenteen suunnittelua varten tulee tehdä selvitys joukkoliikennetarpeista ja järjestelyistä.

Kunnossapito

Liikenneviraston ohjeet asettavat tavoitteita laiturien ja väylien kunnossapidolle. Kunnossapitoon kuuluvat mm. siivous, lumityöt, liukkauden torjunta ja rakenteiden ja vikojen korjaustyöt. Lisäksi laitureilla on tehtävä vähintään kerran vuodessa tarkastus- ja toimenpidekartoitus.

Vartiointi

Vartiointiin kuuluvat matkustajien turvallisuuden varmistaminen ja ilkivallan ehkäisy asemalla.

Aseman palvelut

RATO ei aseta velvoitteita aseman palveluille. Aseman palveluilla voidaan kuitenkin vaikuttaa aseman palvelutasoon.

Lipunmyynti voidaan toteuttaa monella tavoin. Asemalla voidaan myydä lippuja esimerkiksi lippuautomaatin, henkilökohtaisen palvelun avulla esimerkiksi kaupallisen yhteistyötoimijan kautta tai lipun ostoa voi olla mahdollista vain matkustajan oman päätelaitteen kautta.

Muita aseman palveluita voivat olla esimerkiksi matkatavaroiden säilytys, WC, kahvila tai kioski.

Lempäälän asemalla on lippuautomaatti. Lisäksi lippuja voi ostaa 300 metrin päässä olevalta R-kioskilta.